

De l'u al deu,
western

La bella ingenuïtat de *3:10 to Yuma*

Antoni Serra

T emps enrere, ja a la segona meitat del segle passat (tan passat, cent llamps, que l'actual segle XXI no sembla present ni per a la cinematografia ni per a la literatura!), quan vaig veure per primer cop *El tren de les 3,10* (o sigui, *3:10 to Yuma*) em va seduir la ingenuïtat de Delmer Daves. Precisament aquesta ingenuïtat, bella i suggestiva ingenuïtat, no sé si volguda o si inconscient, m'ha decidit en el moment d'elegir el film —un *western* no exemplar, i per què ho havia de ser?, però en certa manera innovador— entre els deu que, per una o altra circumstància, més m'impresionaren com a crític cinematogràfic.

És evident que Glenn Ford —¿no el recorden, vostès, pegant la gran bufetada a Rita Hayworth?— és un pistolero, un facinerós o com el vulguin classificar, excessivament bon al·lot, quasi bé un tros de pa celestial ja cap el final del film. I què en podríem dir de Van Heflin —sí, el mateix de *Gunman's Walk*— en el seu personatge d'home tranquil, d'home pacífic i que ho arriba a ser tant, de tranquil i pacífic, que l'espectador impacient acaba per confondre'l amb un pardal assolellat. Dos actors, dos personatges, dues vides en fronteres oposades, però que es complementen i acaben per formar part d'una ètica —o cal parlar de moral, en aquest cas?— inimaginable. Precisament en aquests dos per-

sonatges, en els seus comportaments, fins i tot en els diàlegs, quan no en les seves actituds que no responen al que s'espera d'ells en el sentit convencional, radica la ingenuïtat de l'obra de Delmer Daves.

Al marge dels dos protagonistes, Ford i Heflin, *El tren de les 3,10* té una força excepcional pel que fa al llenguatge cinematogràfic: l'inici de la pel·lícula és estèticament perfecte, impecable. La diligència en un immens camp desolat. Una enorme polsegura que progressivament va envaint tota l'escena. (El mateix espectador acaba per sentir l'olor de la pols, nota fins i tot la brutícia llefiscosa i aferradissa d'aquelles partícules diminutes alçades pel vent de l'oest.) De sobte, apareixen els pistoleros, es produeix l'assalt... i comença la història en format de *western*. Però jo vull cridar l'atenció en un aspecte concret i, almanco per a mi (i no sé si per tots els espectadors incauts, que són els bons i apassionats espectadors del cinema), clau i, ben bé per què no dir-ho sense avergonyiments?, definidor, clarificador: la pols. La pols és present a tot el film. A la immensitat del paisatge, als carrers del petit poble aparentment desert... a tot arreu i a qualsevol moment, en situacions d'acció tensa o en els de placidesa, sempre apareix la pols que ho envaeix tot. I quan no és la pols, un substitut —un bon equivalent gràcies al cel·luloide en blanc i negre— que ve a fer les matei-

xes funcions: el fum espès de la màquina de vapor del tren.

En fi, que jo em vaig sentir feliç mentre veia l'obra d'aquest californià dit Delmer Daves (va néixer a San Francisco i acabà per morir a Los Angeles, ja em diran!)

No sé per què, però els historiadors del cinema no el tenen en gaire estima, a Delmer Daves. Alguns el comenten de passada, parlen dels seus començaments com a realitzador de films bèl·lics, citen *Destinacion Tokyo* (1943) i *Task Force* (1949), mentre d'altres recorden la darrera època de Daves, ja en decadència creativa, que va dirigir alguns «melodrames inoperants». Sens dubte, el *western* és el millor de Daves. El mateix Àngel Fernández-Santos considera *El tren de les 3,10* (1957), juntament amb *Cowboy* (1958) i *The Hanging Tree* (1959), una pel·lícula «de mucha mayor perfección y calidad» que *Broken Arrow* (1950), film que —curiosament o sorprenentment— va aconseguir una més extensa resonància i consideració en els sectors que en diuen, i no sé ben bé per què!, crítica especialitzada.

Jo, humil aficionat, comentarista i crític —uep, aquí!— provincià, sempre tendré en major consideració *El tren de les 3,10*. Al cap i a la fi, la crítica —com la guerra: i jo dic no; m'ho permet, amic Raimon?— mai és del tot innocent. ■

